

10. Михайлова О. С. Интеграция как методическое явление // Фестиваль педагогических идей «Открытый урок». – 2004/2005.
11. Моргун В.Ф. Интеграція і диференціація ОСВІТИ: особистісний та технологічний аспект // ПОСТМЕТОДИКА. - 1996. - 193 с.
12. Пальчевський С. С. Педагогіка: Навч. посіб. - К.: Каравела, 2007. – 576 с.
13. Освітній менеджмент в умовах змін: навч. посіб. [Текст] / Л.Калініна, Л.Карамушка, Т.Сорочан, Р.Шиян та ін. / За заг. ред. В.Олійника, Н.Протасової та ін. – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2011. – 308 с.
14. Шуляр В. І. Сучасний урок української літератури: теорія, методика, технологія: монографія / Василь Іванович Шуляр. – Миколаїв: Іліон, 2012. – 876 с.

УДК 94 (477)

Ткаченко В. М.

Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»,

Юрійчук М. В.

ЗОШ І-ІІ ст. с. Новосілка

ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ НА ПРИКЛАДІ ІСТОРІЇ СЕЛА НОВОСІЛКА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто історію села Новосілка Заліщицького району Тернопільської області з часу першої згадки у письмових джерелах до сьогодення. Авторами викладено легенди про походження села, національний склад населення, розвиток освіти, розглянуто топоніми тощо.

Ключові слова: Новосілка-Костюкова, легенди, урочища, освіта, Шелінські, Боярський, вежа Володимерського.

Ткаченко В., Юрійчук М. *Из истории деревни Новосёлка.*

В статье рассмотрена история села Новоселка Залещицкого района Тернопольской области со времени первого упоминания в письменных источниках до настоящего времени. Авторами изложены легенды о происхождении села, национальный состав населения, развитие образования, рассмотрены топонимы и прочее.

Ключевые слова: Новоселка-Костюкова, легенды, урочища, образование, Шелінські, Боярский, башня Володыевского.

Tkachenko V. M., Yuriuchuk M. V. *FROM THE HISTORY OF NOVOSILKA VILLAGE*

The article devoted to the history of Novosilka village, Zalizhchyky district, Ternopil region from the time of the first mention in written sources to the present one. The authors tell the legends about the origin of the village, national complement of the population, development of education, the place names are considered and so on.

Keywords: Novosilka-Kostiukova, legends, tracts, education, Shelinski, Boyarskyi, Volodyyevskyi tower.

За останні роки, незважаючи на бурхливі суспільні події та економічні труднощі, зростає інтерес до місцевого краєзнавства. У кожного з нас є своя мала батьківщина – село або місто, в якому ми народилися, виросли, здобули початкову освіту. Спираючись на власні спогади, низку експедиційних та літературних джерел намагаємося подати історію села. Досліджуючи її, розуміємо, як мало ми знаємо про власну історію, звичаї, обряди.

За багато віків існування села його повної історії так ніхто і не спромігся написати. На сьогодні найбільше відомостей маємо у всім відомій роботі «Історія сіл і міст України. Тернопільська область» (1973), у «Тернопільському енциклопедичному словнику» (2005). Частково інформацію про село знаходимо у роботі П. Сіреджука [4], польських виданнях [8].

Метою нашої статті є узагальнення відомого матеріалу, доповнення новими фактами та відомостями на основі власних досліджень.

Село знаходиться у південно-західній частині Поділля, на річці Хромаві, що впадає у Серет. Сама річка неповноводна та навряд чи такою й була. Місцеві жителі її називали потічок, а її русло, мабуть, за багато століть існування поселення змінювало своє розташування не раз. Етимологія (походження) назви річки не відома, та нам видається, що основою є те, що вона часто змінює напрямок русла – так би мовити «хромає». Адже десь у кінці 70-х років ХХ ст. у частині села було викопане нове русло, по якому пустили воду. За селом, у верхів'ї річки, ставок, куди ходили літом купатися і ловити рибу: карасів та коропів. Риба там водилася гарна. Ставок був обсаджений вербами, з однієї сторони його берегом є крутий схил, а інший похилий. Були роки, коли дамбу ставка проривало внаслідок великої кількості дощових опадів і його вода наповнювала неглибоке русло річки, а з нею спливала і риба, то всі намагалися її ловити. Недалеко від ставка певний період знаходився колгоспний курятник, який був розібраний у 70-х роках ХХ ст.

Саме село розташоване у долині, навколо нього горби та лісові насадження.

Геологічну структуру рельєфу с. Новосілки у 20-30-х рр. ХХ ст. досліджував доктор наук, геолог і геоморфолог Ю. Полянський. Свої польові дослідження Придністров'я від с. Юр'ямпіль (розташоване недалеко

від нашого села) до с. Окопи (гирло р. Збруча) він виклав у праці «Подільські етюди (Тераси, леси і морфологія Галицького Поділля над Дністром)» [1]. У першому розділі наведено детальні описи відслонень як на правому, так і на лівому берегах Дністра, особливо по VI терасі. Налічується 14 пунктів описів відслонень тераси (повних або фрагментарних). Детальний опис розрізу алювію VI тераси наведений саме із нашого села, де виділено 5 горизонтів. У галечниковому горизонті знайдено карпатські породи: пісковики різного кольору, кварц, роговики різного кольору, яшму. Лесова товща теж неоднорідна. Учений дійшов висновку про наявність у ній трьох ярусів седиментації, тобто трьох різновікових горизонтів лесів. Також у розрізі рельєфу знайдені крем'яні знаряддя й вугілля, аналіз якого виявив деревину дуба, ялини та ін. А список молюсків з відкладів I тераси налічує 37 видів. Там само знайдені кістки оленя [2]. Поблизу села виявлено геологічні пам'ятки природи місцевого значення – карстові лійки «Мархонівка» та «Язвінь». Відповідно до Рішення Тернопільської обласної ради від 18.03.1994 р., вони є пам'ятками природи місцевого значення [3].

Досить цікавим й досі відкритим залишається питання встановлення початкового етапу заселення цієї території. Адже поблизу с. Новосілки виявлено археологічні пам'ятки пізнього палеоліту, трипільської, черняхівської та давньоруської культур. Згадуваний вже Ю. Полянський окрім геологічних досліджень проводив і археологічні, віднайшовши тут не лише частинки глечиків, а й поховання скіфських часів. Розкопані ним матеріали були передані до музею у Львові.

Варто зазначити, що недалеко від села розташоване село Більче Золоте із всесвітньо відомою пам'яткою трипільської культури – печерою «Вертеба».

Першу письмову згадку про село датовано 1530 роком. Цієї хронології дотримується і дослідник Заліщанщини П. Сіреджук [4]. Подана вона і в довідникових виданнях з Тернопільщини, а також у багатотомному виданні «Історія сіл і міст України. Тернопільська область». Водночас польський путівник «Поділля» (вид-во Rewasz) називає іншу дату – 1547 р. [5].

За припущеннями П. Сіреджука, «поява Новосілки зумовлена вже новими історичними реаліями – нападами кримських і буджацьких татар на українські села. Очевидно, Новосілка виникла на місці якогось спаленого села. Яке припинило своє існування в XV – на початку XVI ст.» [4]. За однією з легенд, які доводилося чути, село раніше знаходилося дещо північно-східніше від сьогоденного його місця розташування. У середньовіччя, коли поширеними були холера, чума та інші невиліковні хвороби, у цьому селі досить швидко поширювалася одна із таких. І коли вже у ньому майже не залишилися жителів, сім'я Костюка першою переселилася на нові землі, де сьогодні і знаходиться село. Старе було спалене, таким чином жителі врятувалися від хвороби, а поселення стали називати «Нове село», або «Новосілка-Костюкова» (за прізвищем першого переселенця). Також варто зазначити, що на карті «Поділля» (1647) Г. Л. де Боплана, на якій нанесено і Заліщанщину із 32 населеними пунктами, вказано назву «Нове село». Перебував він в Україні, як відомо, у першій половині 17 століття. У цьому плані, пригадую, що якимось школою ми допомагали колгоспу збирати урожай на одному із полів. Саме у тому районі, де, можливо, було старе село. Так от там було багато поверхневої кераміки. Тоді на це не зверталось уваги, але, можливо, справді там і знаходилося попереднє поселення.

Як зазначає П. Сіреджук, «голод, епідемії, та міграція жителів за Дністер зробили своє: заліщицькі села й міста обезлюдніли і стали малодвірними. В люстрації Подільського воєводства 1665 року відмічається, що по одній сім'ї було – Гориглядах, Зозулинцях, Новосілці, Синькові, Щитівцях і Філіпчому» [4, с. 27]. Отже, як бачимо, легенда має правдиве історичне підґрунтя.

В іншій легенді про заснування села говорилося, що під час турецьких набігів на подільські села у XVI–XVII ст. досить часто забирали в ясир молодих дівчат, а пани платили данину інколи і своїми доньками. Саме за цією легендою в пана, який володів цими землями, була донька, яку він мав віддати туркам, але ні вона, ні він цього не бажали. І от пан оголосив: хто вб'є турецьких посланців той отримає землю у володіння. Серед місцевих жителів знайшлося три хоробрих чоловіки, які визвалися це зробити. Зустріли вони посланців в ур. «Площа» («Винятинське поле»), і одним махом їх убили. За це пан наділив ватажка Костюка землею, який і заснував село Новосілка-Костюкова.

Із джерел відомо, що десь на початку XIV ст. «на території краю почали осідати поляки. Першими приходили представники духовенства» [4, с. 31]. У XVI ст. представники польського етносу майже повністю прибрали до своїх рук маєтки місцевих землевласників. Так, рід Костюків-Володієвських тримав Новосілку в 1533–1599 рр. [4, с. 32].

Очевидно, вже в XVI ст. у селі було земляне укріплення, яке в XVII ст. отримало муровані башти, а сам замок не був побудований. Одна з них частково збереглася до сьогодні. Вона знаходиться на околиці села, на пагорбі, в урочищі Підзамче. За припущенням, її тодішніми власниками були Володійовські. Єдина башта, яка вціліла, в літературі йменується «вежа Володієвського». Швидше за все, фундатори замку (або його власники) все ж мали відношення до героїчної оборони Кам'янця (сьогоднішній Кам'янець-Подільський) від турок у 1672 році, а саме Юрія (Єжи) Володієвського. Та й саме село за адміністративним поділом XVI ст. належало до цього повіту.

У середині XVII ст. у селі проживали сім'ї з Покуття (дві) та Калущини (одна) [4, с. 37].

Поступове відродження сіл і міст на Західному Поділлі, зокрема і Заліщанщині, можна прослідкувати за закладкою нових храмів. Так, у 1700 році їх споруджено і відкрито в Дзвинячі, Добровлянах, м. Касперівцях, Лисівцях, Мишкові, Новосілці-Костюковій, Товстому, Устечку [4, с. 28]. Інше церковне джерело – «Книга рукоположених Львівської єпархії» датує появу унійних священиків у Новосілці 1702 р. Метричні книги зберігалися у ній з 1709 року. Церква у селі певний період належала до Язловецького намісництва, з часом – до Більчецького церковного округу. Місцевий священик о. Михайло згадується також у судових актах Львівської консисторії за 1718 р. [6, с. 232]. Сам же Більчецький деканат існував у 1832–1842 рр. У католицькій церкві та англіканстві адміністративний округ в складі єпархії, об'єднує декілька поряд розташованих приходів. У православній церкві аналогом деканата є благочиння [7].

Окрім українців та поляків на цих землях поселялися представники й інших національностей. Зокрема, «розселення євреїв, вірогідно, почалося в першій половині XVII ст. Спочатку вони селилися в містах, лиш потім у селах. У 1765 році євреї мешкали в 5 містах і 38 селах. У Новосілці їх було 5. В останній чверті XVIII ст. до заліщицьких сіл переселялись з Буковини й околиць Меджибожу російські старовіри, яких за приналежність до Московської держави називали москалями. Мешканці з цим прізвиськом жили і в селі Новосілка-Костюкова» [4, с. 35].

У 1817 році, родиною Шелінських, у селі був збудований в класицистичному стилі костел-усипальня Святої Магдалини з куполом, увінчаним ліхтариком з гострим шпилем. Сама усипальня була прибудована ззаді споруди і мала вхід з металевими дверима. Тодішні власники Новосілок побудували у селі електрофікований двір та гуральню [8]. З часом дозволили звести і корчму. За радянської влади у костьолі був склад з хімічними препаратами для обприскування та підживлення колгоспних полів. Поряд із ним був сад, горіхи з якого росли тут до середини 80-х років XX ст., а потім їх випиляли при облаштуванні сільського стадіону. Росли ще також невелика кількість груш та яблунь, яких сортів уже не пам'ятається. Горіхів, як пригадується, росло чимало і в дитинстві вони здавалися нам велетнями. Односельчани кожного року збирали там чимало горіхів.

З матеріалів відомо, що дерев'яна церква (очевидно, греко-католицька) була побудована і поштукатурена до 1832 року, парафіяльний будинок був побудований в 1832 році. Священиками у ній у різні роки були: Микола Пашковський (.....–1832); Матей Лісинецький (1832–1836); Теодор Курбас (1838–1861 помер); Джозеф Соневицький (1862); Василь Кархут (1862–1865, 1865–1900 помер). Маємо дані, що українців греко-римського віросповідання у селі в цей період проживало: 1832 р. – 1032 чол., 1844 р. – 987 чол., 1854 р. – 1459 чол., 1864 р. – 1685 чол., 1874 р. – 1625 чол., 1884 р. – 1630 чол. [9].

У 1809–1815 роках село належало до Тернопільської округи та відповідно входило до складу Російської імперії, але за рішенням Віденського конгресу (1814–1815 рр.) останній був повернутий Австро-Угорщині. В 1848-у році австрійський імператор Фердинанд 17 квітня у Галичині, 1 липня на Буковині, а також Законом «Про звільнення селян Австрійської імперії від кріпосної залежності» від 7 вересня 1848 р. на території всієї Австрії скасував кріпацтво – ліквідовано панщину і феодалні повинності та надано селянам права громадян держави і права власності на землю, якою вони користувалися спадково. На відзначення цієї події місцевими селянами було посаджено три деревини береста, два з яких ростуть і нині. Ці віковічні дерева, що займають площу 0,02 га, рішенням виконкому Тернопільської обласної ради № 131 від 14 березня 1977 р. було оголошено об'єктом природно-заповідного фонду та надано статус ботанічної пам'ятки природи місцевого значення [10]. У 1854 році поряд із ними було встановлено пам'ятний хрест на честь скасування панщини, проте свого часу він був знищений і відновлений у 1990 році.

У другій половині XIX ст. у селі проживало 2604 жителі. Воно було одним з найбільш залюднених. Поряд із Дзвинячем, Торським, Колодзівкою, Нирковом, Бедриківцями [4, с. 29].

У XIX ст. над дорогою, у напрямку з Борщова на Залішки, була побудована каплиця святої Магдалини. Як бачимо, вона названа іменем ідентичним католицькому костьолу. За часів панування радянської влади, вже після Другої світової війни, капличку зруйновано місцевими комуністами. У 90-х роках XX ст. жителями села її було відбудовано.

У 1900 році у центрі села побудовано кам'яну греко-католицьку церкву Святого Михаїла. Інтер'єр храму розписував художник Іван Ставничий (1879–29.02.1959 рр.) з Білобожниць теперішнього Чортківського району. В міжвоєнний час була розібрана стара дерев'яна дзвіниця храму. Варто відзначити, що церква була постійнодіючою, навіть у радянський період історії села. На великі церковні свята до неї з'їжджалися люди з багатьох сіл районів не тільки Заліщицького, а й Борщівського. Адже в інших селах, які розміщені поряд, церкви були зачинені.

З 1900 року священиком у церкві був о. Омелян Боярський (1865–1941 рр.) Разом із дружиною, поетесою К. Попович-Боярською, переїхав жити у Новосілку з Буковини, де він працював до того часу. Отець Омелян довгі літа очолював місцеву «Просвіту», був активним її діячем у Заліщицькому повіті. У 1941 році більшовики, коли втікали від німців, застрелили отця Омеляна Боярського на порозі ганку. Його могила знаходиться на подвір'ї церкви [11]. З часом, уже після війни, у будинку священика було влаштовано для дітей початкові класи Новосільської восьмирічної школи, які проіснували там до 1983 року, коли було збудовано нове навчальне приміщення. У 1990-х роках воно було повернуто для проживання священиків місцевої церкви.

За переписом 1900 року, поляки жили в 4 містах і 58 селах. Польське населення мешкало і в Новосілі-Костюковій [4, с. 35].

За дослідженням П. Сіреджука з історії Заліщанщини можна відслідкувати динаміку росту населення села в XVI–XX ст. (з 1570 по 1820 рр. – число родин, далі – кількість осіб в одному селі). 1661 р – 1 сім'я, 1789 – 138 сімей, 1820 – 94, 1857 – 1734 чол., 1900 – 2604 чол, 1921 – 2403 чол. [4, с. 101].

Як засвідчують переписи населення 1900 і 1921 рр., на досліджуваній території українці становили більшість, а іноетнічні групи населення – меншість [4, с. 39].

Маємо відомості і про міжнаціональний склад населення, яке проживало у селі у 1920–30-х рр. Так, за одними даними українців (греко-римського віросповідання) було 218 (?) чол.; латинського 181 чол., жидів 172 чол. Через деякий час українців зафіксовано 2050 чол., поляків (латинського віросповідання) 262 чол., жидів – 75. Згодом фіксуються такі дані: число українців становило 2250 чол., поляків (латинського) 486 чол., жидів – 96 чол. [9]. Як показує аналіз цих даних, до 1939 року продовжувало зростати число українців та поляків, які проживали у селі.

У період між двома світовими війнами XX ст., під час Другої Речі Посполитої с. Новосілка-Костюкова (тепер просто Новосілка) належало до Касперівської сільської гміни у Заліщицькому повіті Тернопільського воєводства. Сама гміна була утворена 1 серпня 1934 року на підставі нового закону про самоуправління (23 березня 1933 року). Адміністративним центром гміни було село Касперівці і до неї входили також села Городок, Голігради, Щитівці, Винятинці [12].

У цей час у селі була пошта, діяли українські товариства, згадана уже «Просвіта» та читальня при ній, «Січ», «Луг», «Сільський господар», кооператив «Самопоміч», а також Брацтво церковне звичайне і Апостольство Серця Христового.

Якщо розглянути розвиток освіти у селі, то за архівними матеріалами відомо, що спочатку школа була 2-х класова, у якій предмети викладалися українською мовою. У 1924 році в Польщі, відповідно до прийнятого шкільного закону, вводилися утравістичні школи тобто двомовні. Держані навчальні заклади стали фактично польськими, а школи з українською мовою навчання поступово переставали існувати. Такі навчальні заклади діяли у Галичині в 1886–1939, в них частина предметів вивчається однією мовою, а частина – іншою. Через деякий час і в Новосілі-Костюковій школа стала 4-х класовою утравістичною [13]. На початку 1930-х років у Польщі вводиться 5-и класна утравістична шкільна система, відповідно і сільська школа також була переведена на неї.

На час приєднання до Української РСР Західної України (1939 р.), Північної Буковини і частини Бессарабії (1940 р.) та Закарпаття (1945 р.) українська школа в західноукраїнському регіоні була майже повністю знищена.

1 вересня 1939 фашистська Німеччина оголосила війну Польщі, що автоматично привело до початку II світової війни. 17 вересня східні кордони Польщі перейшли війська СРСР, окупувавши Західну Україну.

Розуміючи важливість освітньої системи для становлення ідеологічної системи, керівництво УРСР одним із першочергових завдань на західноукраїнських землях вважало корінне «виправлення недоліків» польської освітньої системи. Якщо станом на 1.09.1939 у Західній Україні працювало 5166 шкіл (з них українських — 135, польських — 2731, 2205 — утравістичних), то у 1940/41 н. р. у західних областях УРСР кількість загальноосвітніх шкіл досягла 6739, безплатним навчанням було охоплено 1 189 100 дітей. Перші кроки нової влади в регіоні мали досить значний резонанс. Усі навчальні заклади було переведено на загальноприйнятну в Радянській Україні систему класифікації. Постановою Ради Народних комісарів УРСР від 4 березня 1940 народні школи I ступеня реорганізовувалися в початкові школи, II та III ступеня — в неповні середні семирічні школи тощо. Інструкція Народного Комісаріату освіти УРСР про порядок реорганізації шкіл від 1940 вводила обов'язковість навчання і зобов'язувала негайно залучити до школи всіх дітей 8-10 років. В усіх школах було запроваджено спільне навчання хлопців та дівчат, а також єдиний для усіх шкіл УРСР стиль ведення документації. При кожній школі було створено піонерську та комсомольські організації, укомплектовано шкільні бібліотеки, а також формуються батьківські комітети [14].

З приходом радянської влади у село, окрім шкільної освіти почало реорганізовуватися і саме сільське життя. У селі розпочалася організація колгоспу. Було усуспільнено землю, худобу, коні, реманент для обробітку землі. На жаль, все це робилося в кращих традиціях більшовиків, які мали досвід організації колгоспів на східній Україні. За сумними розповідями односельців, зігнана худоба не мала що їсти, не було кому її доглядати, частина її подохла. Все це призводило до несприйняття влади. І «золотий вересень» 1939 року перетворився на обурення такими діями організаторів колгоспного життя. Та, як відомо, продовжувалося це не довго і вже влітку 1941 року у селі були німці.

У 1944 році, після звільнення села від фашистів, місцевих жителів почали призивати в армію. Багато із них пройшли різні фронти Другої світової війни і нагороджені орденами та медалями. Частина із них повернулася додому, а частина загинула. У 1965 році воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні, споруджено пам'ятник.

Під час війни та певний період після її закінчення в селі діяли загони ОУН. Про бойові дії із ними загонів НКВС доводилося не раз чути від жителів села.

Восени 1945 та 1947 років у село почали прибувати українські переселенці з Холмщини, Берестейщини та внаслідок проведення операції «Вісла» з Лемківщини. Перед цим, із села було виселено всіх етнічних поляків. Все це відбувалося відповідно до угод, які були підписані між СРСР та Польщею. 16 квітня 1947 року, за підписами міністрів публічної безпеки та національної оборони Польщі, з'явився «Проект організації спеціальної акції «Схід»», у якому як завдання поставлено: «Розв'язати остаточно українське питання у Польщі». Згодом акція отримала криптонім «Вісла», а для її практичної реалізації було створено Операційну групу «Вісла» в кількості 17,5 тисяч солдатів [15]. Як згадують переселенці, коли вони приїхали до Новосілки, то тиждень жили на проборстві (колишньому дворищі священика О. Боярського), а потім їх почали розселяти по вільних хатах. Староста села мало чим допомагав, люди у селі насміхалися і всіляко обзивали переселенців. Хати, у яких поселили, були в дуже поганому стані, самі все лагодили, в деяких хатах не було вікон і дверей [16]. Все це доводилося ремонтувати, а інколи просто закривати чим-небудь, аби тільки було закладено. Якщо брати до уваги, що це вже було холодної пори, восени, та й ще не було достатньо їжі, то таким сім'ям досить важко прийшлося зимувати. Навесні багато із них почали шукати роботу, адже у селі її не було. Серед переселенців пам'ятаються прізвища Губіш, Сенько, Опар, Богдан, Кугут та багато інших.

За адміністративним поділом другої половини ХХ ст., село належить до Заліщицького району Тернопільської області. До Новосілки приєднано хутір Перемитівка. Через нього проходить автодорога із Борщова на Заліщики і далі на Чернівці, Івано-Франківськ та інші міста Буковини й Прикарпаття.

У післявоєнний період у селі знову почалося відновлення колгоспу. Було побудовано цілу низку будівель (ферм), у яких розміщувалися вівці, телята, корови, коні, свині. За селом було збудовано курятник для розведення курей. Починаючи з другої половини 1970-х років поступово все це знищувалося. Спочатку було зруйновано курятник, потім свинарник, далі – ферму, де тримали овець. І вже у 1980-х роках у колгоспі із тваринництва залишилися тільки коні та корови.

Працював у селі і цегельний завод.

У 1970 роках у селі активно велось і будівництво соціально-побутових приміщень. Так, було збудовано будинок культури із бібліотекою, лікарню, побутокмбінат із приміщенням аптеки, дитячий садочок, колгоспну контору із приміщенням нової пошти, магазинів, кафе «Берізка», а також у 1984 році завершено будівництво нового приміщення школи. Адже багато років спочатку семирічна, а потім восьмирічна школа була розміщена у 4-х старих будівлях, про одну з яких ми уже згадували.

У 90-х роках ХХ ст. колгосп як такий перестав існувати, земля була розпайована між односельцями, майно розділене.

У 1996 році місцевими жителями було насипано символічну могилу Борцям за волю України. Скульптурна композиція (кенотаф) складається з декількох різноманітних фігур, у яких відображено воїнів різних часів, від Київської Русі до січових стрільців та воїнів УПА ХХ ст.

На сьогодні в селі працюють ЗОШ 1-2 ступеня, Будинок культури, бібліотека, ФАП, відділення зв'язку, дитячий навчальний заклад «Веселка».

За багато століть існування села склалася ціла група мікротопонімів – власні назви невеликих географічних об'єктів, природно-фізичних чи створених людиною, які відомі переважно місцевим жителям. Зокрема, назви кутків: Раків кут, Підлісок або Шевченка, Маричків, Центральна або Ринкова, Обічева, Нижник, Підзамок, х. Перемитівка.

Урочища, розташовані навколо села: Пасіка, Заруби, Стужки, Ганчиха, Громова, Мочула, Глинища, За городи. Загора, Вікно, Чигор, Маричків, Піддіврова, Коло курятника, Веребки, Велика, Жолуб, Гай, Кирнички, Задні гони, Залісок, Площа, За током, За випрів, Між лісом та Коло баків. Зрозуміло, що їх назви виникли протягом різних хронологічних періодів, що дозволяє отримати певну історичну інформацію, закладену в цих топонімах. Урочища Коло курятника, За током та Коло баків свою назву, очевидно, отримали від розміщених тут свого часу об'єктів колгоспного господарства. Так, за селом був великий курятник, який у кінці 70-х років ХХ ст. був розібраний, а урочище отримало відповідну назву. Недалеко знаходиться сільський став, на річці Хромаві. В цьому урочищі давно була криничка із джерелом.

Пам'ятаю, що вода там була дуже смачною, її не можна було напиться. Те ж саме стосується ур. Коло баків. За селом, у напрямку на Борщів, знаходилися величезні металеві баки, в яких зберігали колгоспні хімікати, зокрема аміак та інші, якими удобрювали та обробляли поля. А ур. За током, відповідно, отримало назву від колгоспного току, куди звозили колгоспне зерно на зберігання у складах. Тут же була розміщена сушарка, у якій сушили зерно, а також млин. Пам'ятаю, як у кінці 8-го класу місцевої школи мені довелося везти на цей тік зелену масу. Там зелену траву сушили, перемелювали на муку, а потім добавляли в корми коровам, для кращої продуктивності. Урочище Пасіка, очевидно, має походження від місця, де розміщувалася колгоспна пасіка, на яку нас виводили зі школи.

Пасічником там був мій сусід, учасник Другої світової війни Михайло Ребук. Урочище Маричків, як і однойменний куток, очевидно, носить свою назву від прізвища або імені власника цих земель. Тобто має антропотопонімічне походження, в основі якого лежать власні імена, прізвища чи прізвиська людей. Сюди ж можна віднести і Заруби, адже такі прізвища є досить поширеними в Україні. Походження назви останнього урочища з філологічної точки зору можливе від слова «зарубати», тобто «вбити». Якщо взяти до уваги згадану

вже одну з легенд про походження села, то, можливо, саме в цьому урочищі зарубали посланців турецького султана. Урочища Залісок, Гай, Піддіврова,

Між лісом отримали свої назви від лісових насаджень, яких чимало навколо села. Це і Діброва, яка виходить на берег річки Серет, Підлісок, невеликий за обсягом ліс, у якому завжди осінню любили збирати гриби опеньки, їх там кожного року було чимало. До оронімів – власних імен будь-яких елементів рельєфу земної поверхні (гір, горбів, хребтів, кряжів, ущелин, каньйонів, проваль, западин) можемо віднести такі назви урочищ: Глинища, Загора, Жолуб, Площа. До гідронімів відносяться Кирнички, Мочула.

Отже, Новосілка має багатовікову історію. Вона є багатогранною і різноманітною. У селі існують пам'ятки природи та німі свідки давньої історії. Почасти його історія відбита у мікротопонімах, які існують у селі. Та все ж багато чого залишається недослідженим і потребує більш ґрунтовного вивчення і висвітлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полянський Ю. Подільські етюди. Тerasи, леси і морфологія Галицького Поділля над Дністром / Ю. Полянський // Збірник матем.-природ.-лікарськ. секції наук. Товариства ім. Шевченка. – Львів, 1929.
2. Сіреджук П. Першовитоки. / П. Сіреджук. — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 1994. – 107 с.
3. Сковичас І. Язловецьке намісництво на Західному Поділлі у XVII – першій половині XVIII століття: територіальний «родовід» та парафіяльна мережа (історико-географічний аспект) І. Сковичас // dspace/ nbuv.gov.ua). – С. 232.
4. Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2005. — Т. 2 : К — О. — 706 с.
5. Юрійчук М. Воєнне лихоліття та операція «Вісла» 1947 року: меморати переселенки / М. Юрійчук // Друга світова війна: події, факти, версії: матеріали Всеукр. наук. конф., [м. Переяслав-Хмельницький], 24 квітня 2015 р. / [Упорядник: Т. Ю. Нагайко]. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – С. 282–288.

УДК 372:893:371.32:371.21

Смельяненко А.Л.

студентка Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка,

Снагощенко В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У статті аналізується формування мотивації навчальної діяльності учнів на уроках історії. Формування мотивації неможливе без урахування вікових і індивідуальних психологічних особливостей учнів. Виділяються декілька груп мотивів, що впливають на навчальну діяльність учнів. Особлива увага приділяється формам, прийомам, методам навчання історії, що активно впливають на підвищення мотивації, пізнавального інтересу на уроках історії.

Ключові слова: мотивація, зовнішня мотивація, внутрішня мотивація, пізнавальний інтерес, навчальна діяльність.

Емельяненко А.Л., Снагощенко В.В. Мотивация учебной деятельности учащихся на уроках истории

В статье анализируется формирование мотивации учебной деятельности учеников на уроках истории. Формирование мотивации невозможно без учета вековых и индивидуальных психологических особенностей учеников. Выделяются несколько групп мотивов, которые влияют на учебную деятельность учеников. Особенное внимание уделяется формам, приемам, методам учебы истории, которые активно влияют на повышение мотивации, познавательного интереса на уроках истории.

Ключевые слова: мотивация, внешняя мотивация, внутренняя мотивация, познавательный интерес, учебная деятельность.

Emelianenko A., Snagotchenko V. Motivation of educational activity of pupils on lessons of history

In the article, forming of motivation of educational activity of students is analysed on the lessons of history. Forming of motivation is impossible without the account of age-old and individual psychological features of students. A few groups of reasons that influence on educational activity of students are distinguished. The special attention is spared to the forms, receptions, to the methods of studies histories, that actively influence on the increase of motivation, cognitive interest on the lessons of history.

Key words: motivation, external motivation, internal motivation, cognitive interest, educational activity.

Сьогодні шкільний курс історії не повинен зводитися тільки до озброєння учнів певною сумою знань. Важливо сформувані у них вміння оперувати своїми знаннями, використовувати їх, робити самостійні